

Ter nagedachtenis van Bart Graatsma (1956-1999)

V. Westhoff

Midden in zijn werkzame en zegenrijke leven is Bart ons onverwachts ontvallen. In juni 1999 was hij met enkele vrienden nog vol animo op excursie naar de Neusiedler See in Burgerland; op 1 juli maakten we hem nog mee als hooggevalueerde deelnemer aan een PKN-excursie naar het natuurontwikkelingsgebied Koningssteen aan de Maas bij Thorn. Maar een even korte als hevige ziekte velde hem; op 22 september begeleidden wij hem naar zijn laatste rustplaats, het graf op zijn geliefde Sint Pietersberg.

Bart was met hart en ziel betrokken bij flora, vegetatie en natuurbeheer van Zuid-Limburg. Rustig en beminnelijk, even deskundig als hulpvaardig, kwam hij overal waar men hem nodig had. Zijn grondige kennis van de plantenwereld werd gedragen door zijn bezieling voor de schoonheid en de magie van de levende plant, zowel als eenling als in vegetatieverband. Deze tweeenheid van ervaren en bewonderen verdiepte hij door zijn fascinatie voor het verleden, zijn historische belangstelling, die zich evenzeer uitstrekte tot de menselijke samenleving, de bewoning en de cultuur van Limburg. Zijn collectie van oude, historische afbeeldingen is befaamd.

Twee oorden waren hem het meest vertrouwd: de Sint Pietersberg, en de aan de voet van die berg gelegen stad Maastricht, die hij graag, en terecht, "de meest Bourgondische stad van Nederland" noemde. Als geen ander was hij thuis in de geschiedenis en de begroeiing van de oude stadsmuren; zijn in 1995 verschenen mooie

boekje "Levende muren, een geïllustreerde stadsecologische wandeling door Maastricht" is daarvan een treffend getuigenis, evenals zijn boeiend verslag van de PKN-excursie naar die levende muren, verschenen in 1996. Fotograferen was zijn grootste hobby; zijn collectie dia's is welhaast ongeteerd.

Tijdens zijn biologiestudie in Nijmegen viel Bart ons op, niet alleen door zijn kennis en belangstelling, maar ook door de trefzekerere aanpak, de bekwaamheid van zijn onderzoek en zijn heldere verslaglegging in voortreffelijk Nederlands. Het onderzoek van de droge stroomdalgraslanden langs de Maas, samen met Harry van Dijk en Jos van Rooy verricht als onderwerp voor zijn hoofdvak geobotanie, is voorbeeldig en werd terecht gepubliceerd als Wetenschappelijke Mededeling van de KNNV(1984).

Ook op tal van buitenlandse excursies liet hij zich niet onbetuigd. Voór Ierland, en in het bijzonder voor de venen en kusten van Connemara, had hij een voorliefde, onder meer – naar zijn eigen woorden – wegens het sterke contrast met de krijthellinggraslanden van Limburg. Samen met zijn vader, aan wie hij in belangrijke mate zijn esthetische vorming dankt, wist hij in Connemara fraaie panoramafoto's te maken door vanuit een vast punt een cirkel van aaneensluitende foto's te vervaardigen. Het ligt voor de hand dat zijn interesse voor kalkgraslanden hem ook zuidwaarts dreef, Lotharingen in, tot aan de beroemde steile hellingen van Pagny-la-blanche-Côte in de buurt van Domrémy. Daar leidde hij, samen

Bart Graatsma en Victor Westhoff aan het werk op de PKN-excursie naar Pagny-la-blanche-Côte, 7 juli 1996.

met Jan Hermans, in 1996 een onvergetelijke PKN-excursie.

Van onze Plantensociologische Kring was hij een trouw en door allen gewaardeerd lid. Zijn gevoel voor humor, waarmee hij niet te koop liep, kwam vooral tot uiting in de sketch die hij opvoerde bij ons eerste lustrum; een diaserie van excursiegangers in bizarre kledij en met rustieke rekvisieten zullen we niet licht vergeten.

Bart was dan ook allerminst een wereldvreemde maniak. Mensen hadden evenzeer zijn belangstelling als planten. Onvermoeibaar was hij in het zenden van kleine, welgekozen attenties bij feestdagen en verjaardagen, aan tal van vrienden en bekenden, met een of meer van zijn mooie foto's en een opdracht in zijn fraaie handschrift.

Als zijn levenstaak zag Bart een dissertatie over de geschiedenis van de floristiek

van Limburg, die meer dan twee eeuwen omvat en waarin vooral herbariserende apothekers een aandeel hadden. Het werd hem niet gegeven, dit werk te voltooien. Voor zover mogelijk zullen enkele vrienden delen van zijn materiaal alsnog tot een publicatie bewerken.

Dat Bart als onvermoeibaar redacteur van het "Natuurhistorisch Maandblad" een steunpilaar was van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, is elders al herdacht. Hier laat hij een bijna onverwulbare leegte achter.

Zijn ouderlijk huis aan het Koningsplein bleef hij lange tijd trouw. Avond aan avond zat hij te werken in zijn domein, de zolderverdieping. Pas enkele jaren geleden vond hij in Anneke zijn ware liefde, en voor haar kleine zoon Valentijn was hij diens grote vriend.

Bart was in optima forma een klassieke vertegenwoordiger van de botanie als "scientia amabilis", beminnelijke wetenschap. Maar wie de goden beminnen nemen zij vroeg tot zich.